/. 2C.(4.)

MENTEM ALIT ET EXCOLIT

K.K. HOFBIBLIOTHEK
ÖSTERR. NATIONALBIBLIOTHEK

7. V. 20.(4)

In hoc libello cō paratur abſoluta explicatio· quomō ecā illi iudei ſuū paſcha ſeruēt: ꝛ maxīe quo ritu paſchalem eā cenā mādu cent. Exprimitur p̄terea iudeos eſſe hereticos ꝛ deſertores veteris. ꝛ oppugnatores noui teſtamēti. q̄obrem iudicij rei ſunt ſcd̄m legē moyſi.

¶ Ortwini Gratij Dauentricēſis liberaliū diſciplinarū interp̄tis cōtra iudeos epigrāma perelegans.

Creſcit honor chriſti. gaudēt pia numina celo
Et Jouis eterni gaudia mater habet.
Exultant ſuperi. celum letatur. ꝛ omnis
Angelicus decimo gaudet in orbe chorus.
Gaudia mortales agitant. noua gaudia mūdus
Suſcipit. ꝛ leto ſcandit ad aſtra gradu.
Nam Solymi. genꝰ infelix. ſemenqꝫ nephādū
Turpia nūc tepidis fletibus ora rigant.
Poſt lachrymas fundūt gelido de pectore queſtꝰ
Et furor immitis languida corda fouet.
Plūbeus in vultu color eſt. ſunt lumina ceca
Aggrauat ingratus ſegnia mēbra dolor.
Quid mirꝫ ſ cedere oēs. victiqꝫ. repugnant
Artibus incultis femineaqꝫ manu.
Nō latio, nō hoſtili. non deniqꝫ noſtro
Sed recutita ſuo concidit enſe cohors.
Hoc opus a multis agit̄ qui tecta malorum
Sacrilegumqꝫ ſimul deſeruere genus.
¶ Soli deo gloria.

BIBLIOTHECA PALAT.
VINDOBONENSIS.

Pfefferkorn Joh.

¶ Ortwinus Gratius Dauētrienſ dn̄o Arnoldo de Tũ
geris ſacre theologie licenciato digniſſiō. Salutē p. d.

QUantũ laudis vl' poti⁹ icremēti religio oīs nrā
indies ſibi cōparet vir eruditiſſiē vel ex h̄ luce
clari⁹ pcipi pt qd̄ nōnulli iudeoꝝ ꝛ docti q̄dez
nō mō ad nos ſine oī cūctatōe accedāt vex mag
ex pte (tā etſi res difficillima credat̄) ꝯtra ſuũ gen⁹ mira q
dā ꝯtentōe iſurgāt. Bn̄ em̄ ꝛ recte id agit Joānes noſter
qui ex peſtifera iāpridē colluuione ac ſordib⁹ ad celi pala-
cia ſummiqꝫ tonāt̄s domiciliũ vocat⁹ fidē nrā3 nō ope mi
nus q̄ opa ꝛ tuet̄ ꝛ defenſat Scribit etem̄ Joēs de q̄ mō di
cebā ꝯtra pfidos iudeos ſceleſtiſſimũ mortaliũ gen⁹ q̄ nō
ad de⁹ aliqd̄ ſ3 ad titillantē corpis voluptatē veluti peco
ra. q̄b⁹ ea cōis ē. ſeſe natos oſtēdũt O mōſtra. O portēta
hoim. Neſciũt profecto h̄ ĩane beſtie nob̄ mentē a deo im
mortalē datā ac plane diuinā. q̄ bonis iuſtiſqꝫ opib⁹ exor
nata glām certo ſperat immortalē. Hinc mihi nō indigni
videbũt̄ q̄ p⁹ hāc vitā miſere ſat̄s exactā cũ Plutone ipo ꝛ
furijs ppetuo veluti igne apd̄ inferos exurant̄. Ceterꝝ vt
ad te mea reuertat̄ orō. Tua vita oīs ꝛ ſacra ꝛ venerabil̄
extitit. pterea ſpeculũ qd̄ dā inter nos videre in q̄ oēs v̄tu
tũ relucēt imagiēs. Tu bonaꝝ artiũ profundiſſim⁹ inter-
pres. tu moꝝ inſtitutor bonoꝝ. tu nature cōtemplator. tu
diuine ſapiētie inueſtigator egregi⁹. Quo fit vt ad tuum
collegiũ tanq̄ ad delphicũ qddam Apollinis oraculũ bo
narũ artiũ ſtudioſi copioſi⁹ accurrāt Que cũ ita ſint non
indignũ fore iudicaui. ſi viro doctiſſiō ꝛ optiō. hoc eſt ipſi
tibi tam p̄clarum ab me opuſculum nuncupatum foret.
Quod licet paruum ſit minus tamen iniucundu3 quod
ab hebreo compoſitum in noſtras manus puenerit. Va-
le decus litteraꝝ ꝛ Ortwinũ tuu3 ſemp ama Colonie. ex
Collegio noſtro quā vulgo burſam Kuyck vocāt. x. Ka-
lendas Martias. Anno dn̄i. M. CCCCC. ix.

¶ ☞ In hoc libello cōparatur abſoluta explicatio.
quomodo ceci illi iudei ſuū paſcha ſeruēt. et maxime
quo ritu paſchalē eā cenā manducent. Exprimitur
preterea iudeos eſſe hereticos et deſertores veteris. et
oppugnatores noui teſtamenti. quāobrem iudicij rei
ſunt ſecundum legem moyſi. ¶ Proemium.

AD honorem ⁊ laudem indiuidue in vna deita
te trinitatis. domini noſtri ieſu chriſti. ⁊ in eter-
num benedicte virginis ⁊ matris Marie. atq;
in teſtificationē ⁊ oſtenſionē veritatis. in animū
induxi ego Joānes pefferkorn. hebraicis lectionibus (qd
ſine iactantia dictum ſic accipi velim) ſatis aſſuetus: chri
ſtianorum nouitius ac minimus: zelo fidei non preſump
tione doctrine. aut alicuius que nulla mihi eſt. auctorita-
tis: articulos nōnullos obſeruationis iudaice in lucē pro
ferre per libellos. non velut continuo volumine complec
ti eius negocij omnia: ſi vel id fieri poſſit: quod numen
ego mihi vſurpo: In hoc aūt opuſculo explicare preci-
pue quo tempore. quoq; ritu paſcha ſuum iudei celebrēt:
vt quiſq; chriſtianus gaudeat ſibiq; gratuletur ⁊ gratias
agat deo: quod chriſtianis ortus parentibus. eius religio
nis iniciatus ſacris. inſtitutus a puero moribus legibus
fide ⁊ preceptis chriſtianis ſit. Eſt quippe iudaicum pa-
ſcha figura tantum. aut vmbra potius noſtri paſchatis.
Oſtendam preterea abuſus multiplices ac varios iudeo
rum ⁊ in huius ſolēnitatis obſeruātia. ⁊ alijs quibuſdā
vel preter vel etiam contra legem moſaicam. vt perfidia.
prauitate. dolo malo eorum cognito ⁊ propalato penitꝰ.
reſiſti promptius eis queat. ſimul vt ipſi pudore tandem
ducti ad obedientiam chriſtiane eccleſie perueniant. agno
ſcantq; verum meſſiam chriſtum ieſum deum ⁊ hominē
de ſpiritu ſancto ſuperueniente in Mariam virginem cō-
ceptum ⁊ ex ea ſcd̄m carnem prognatum.

☞ Diuiditur libellus hic in partes quattuor
vt ordine apparebit.

Quo tempore quoqꝫ modo iudei suum pascha con
celebrent parantqꝫ se ad id. ¶ Caput primuz
Cuius partes sunt due. ¶ Pars prima.

DEcimaquarta die mensis primi qui Martius est apud iudeos. pascha seruant ipsi lunatiõis respectu habito. continuantqꝫ eam celebritatẽ diebus septem scd̃m p̃cepta Moysi ⁊ Aaron ex iussu diuino. vt Exodi. xij. legitur. Cũ aũt ꝓpe adest tempus paschatis ad octo aut decem dies sine captione prouidet sibi quisqꝫ paterfamilias de tritico quantũ potest mũdissimo: quo ipse cũ familia sua ꝑ festa paschalia vescat̃. Nemo em̃ tam pauꝑ est q̃ aliũ panẽ quã triticiũ ꝑ id tp̃s comedat: aut adeo irrelegiosus qui ex alio farre comedere ausit. Seruatur hoc mũde recenterqꝫ in lotis sacculis in temp⁹ destinatũ. Ubi v̄o frumentũ id molenduz est in paschales panes inde conficiendos: mũdule purgari curant lapidẽ molarem: ac recẽter ⁊ de nouo incidi. receptaz eã farinã quã sacrã appellãt: custodiũt diligẽter. Sũt (vt vulgo aiũt) domus iudeoꝝ graue olentes ⁊ situ sordibusqꝫ immũde ⁊ obsolete. Verũ appropinquãte festo paschali omni cura ⁊ diligẽtia penit⁹ eas mundant. Omnẽ ad hoc supellectilem: maxime vasa e quib⁹ comedit̃ ⁊ bibit̃ ollas lebetes scutellas discos ⁊ huiusmodi expoliũt: ex q̃cunqꝫ sint materia. ijs tamen quotidianis ꝑ pascha non vtũtur: habent q̃ppe alia ei celebritati dicata: que quotannis ꝑ id solũ tempus proferũt in vsum ciborum. Preterea quicq̃d argentei aut stagnei vasis habent: quod integrum nõ fractũ nõ tusum est: hoc purgãt vt niteat: ⁊ splẽdeat. Afferunt postea hec ad suos Rabi: vt videant: an satis mũda sint: ac alias salua ⁊ integra in vsum ꝑ eius festi tẽpus Circũspicit ⁊ cõtemplatur ea Rabi vtcriticas

cum omni cura: nec quicq̄ inconſideratū relinquit. Ubi munda pura ꝛ digna feſto iudicauerit: collecta in reticulū quaſi piſcatorium in ahenū aque bullientis igni ſuppoſitum: ꝛ paratum ad hoc mittit: ſtatimq̄ extrahit: ſuperfundit aquam frigidam dicens ter iuſte ſeu iuſtum. Tū ſua quiſq̄ recipit vaſa: ꝛ fert ad profluentem. ſi in finibꝰ illis cōmode adiri poteſt: immergit ea ter: ſic tandem idonea feſta reputantur. fiunt hec que dicta ſunt: intra ebdomadā precedentē paſcha: que apud iudeos paſchalis nuncupatur. Biduū deinde ante paſcha poſt ſolis occaſum quiſq̄ paterfamilias per ſemet ex fluente ſi haberi poteſt (quomodo ꝛ ſupradictum eſt) aquam haurit ꝛ fert domum: et ea quoq̄ munde aſſeruatur: quēadmodum de farina diximus. Verrunt tū iterum domos ſuas iudei ꝛ purgāt. Nec ſatis habet paterfamilias id a ſuis factum: quin ipſe potius accenſo lumine omnes domus partes ſigillatim ſcrutatur ꝛ pſpicit diligenter: ſi quid ſordium inuenerit colligit ſerio: ꝛ in ignem miſſum incinerat. ſeruantur deinde domus munde cum omni cura ꝛ ſollicitudine. Pridie paſchatis ſumunt iudei ſacram illam ſimilam ex tritico mundo ſuper noue paratis lapidibus molitam: ꝛ aquam de qua dictum eſt per ipſum met patremfamilias hauſtā biduo ante paſcha faciunt inde maſſam ꝛ conſperſionem ſine ſale ſine fermento. aqua tantummodo ꝛ farina cōmixtis. Eodem die paterfamilias quiſq̄ tantum coquit liborum ꝛ panis ex ea mixtura. quantum ſatis ſibi familie domuiq̄ ſue per ſeptem dies paſchales fore putat. Superhec dominus domus accipit ex maſſa eadem ſuis manibus portionem. Et tria inde liba facit maiora prioribꝰ dicūturq̄ liba ſacra de quibꝰ poſtea latius.

¶ Pars ſecunda capituli primi. In qua monſtratur preparationem ad Judaicum paſcha myſtice ſignificare quomodo chriſtiani ad ſuū paſcha parare ſe debeant.

P Reparatio hec ad ſolēnitatem paſchalē ſcd'm
ritum ꝛ morem iudeoꝝ figura quedā clara eſt
et apta preparationis chriſtiane ad verum paſcha
quod eſt chriſtus. q̄ꝗ̄ iudaica cecitas myſteriū
hoc non intelligat. quomodo Caiphas ꝓphetauit verum
dicens. nō tamen intelligens quid diceret. cum potius ie-
ſum chriſtum ꝛ eius doctrine ꝛ ſanctimonie inimicus.
Vnum (inquit) hoīem expedit mori pro populo. ne tota
gens pereat. Corpalia itaq̄ hec que ad paſcha p iudeos
fiunt. a nobis chriſtianis ſpiritualiter recipienda ſunt. et
imitanda. cum illos littera occidat. Nos autem ſpiritus
viuificet. De qua re cum beatus apoſtolus Paulus (vt
alios obmittam) accuratiſſime diſſeruit ꝛ ad corinthios
et hebreos ꝛ alibi. Prefatus igitur veniam ego. correctio-
ni maiorum. ſi ſecus ac oporteat min⁹ ne dixero an plus
quā verum ſyncerum q̄ ſit ſubmittere me ſemp vt par
eſt. catholice eccleſie cenſui omnino. etiā ſi verbo forte lap-
ſus fuero. ſi me conformās nonnihil pro tenuitate inge-
nij mei ꝛ q̄tum ex doctoribus meis accipere potui. expli-
care conabor. non quaſi in aliorum eruditionem ipſe ſcꝫ
ineruditus. ſed in mei animi ꝛ meditationis quoddā ex-
ercitamentū. Partiar āt eā rem in articulos q̄ndecim.

¶ Primum quidem mundum purum ꝛ nobile illud tri-
ticum. quo iudei tempore ſui paſchatis veſcuntur. signi-
ficat nobis chriſtum Jeſum ſine omni vitio ꝛ macula na-
tum ex mundiſſima virgine Maria. deitate illuſtratum.
ſic quidem in euangelio Joannis capite ſexto dominus
et ſaluator noſter inquit. Ego ſum panis viuus ꝛ verus
qui de celo deſcendi.

¶ Secundo Sacci recenter loti in quos triticum predic-
tum immittitur. admonent nos. vt quāuis corda ꝛ con-
ſcientias noſtras mundas ſemper habere debeamus. ma-
xime tamen ad paſchalia feſta eniti oportere vt ſaccus no

ſtre mentis lotus ſit:in quem mundiſſimum illud triticū chriſtus ieſus ꝛ per gratiam ꝛ eucariſtie ſacramentum recipiatur. Unde in euangelio dominus ait. Si mandata mea ſeruaueritis.ego in vobis.ꝛ vos in me manebitis hoc innuens.ſi a peccatis mundi eritis(vt ꝛ Eſaias monet)habitabo ego in vobis.

¶Tercio non molunt paſchale triticum iudei niſi molaribus nouiter ꝛ bene excuſſis ꝛ mundatis. Unde intelligere licet corda in peccatis indurata poliri purgariq; debere alioqnin non infundendum granum illud mundiſſimū quod eſt chriſtus ieſus filius dei viui.ſcindite inquit Eſaias Corda veſtra non veſtimenta:ꝛ.Ezechiel ex perſona dei ait capite tercio Auferam a vobis cor lapideum ꝛ cor carneum dabo vobis.

¶Quarto. Audiſtis quo pacto iudei domos ſuas.quas totum annum ſordere ſinunt ꝛ ſitu puluereq; fedari emūdent penitus ꝛ ſcrutentur:ad feſtum paſchatis quam maxime queunt.quid autem hoc aliud ſignificare videtur. quam vt peccator qui multo iam tempore in ſordibus peccatorum verſatus eſt.quaſi in habitatione immunda et polluta ꝛ olenti male in ꝯſpectu dei ad hoc ſaltem tempus ſancti paſchatis vicia abijciat. ꝛ veluti ex angulis omnibus exquirat lumine admoto veri ſcrutinij:ſiquid lateat fedi.vt tota domo conſcientie mundata in ea habitare poſſit mundator ille cordium immundo ſpiritu expulſo.ꝛ in ignem ſordes mittantur.vt incinerentur. ne qua ſcilicet oblectatio ꝛ velut obducta cicatrice refricatio et prurigo priorum maneat peccatorum. Quoniam ſi domus interior minus bene purgatur immunda manet et ſic deo dignum habitaculum facere nō poteſt.

¶ Quinto. Abſtergunt ꝛ purgant et perfricant Judei.propinquante autem feſto paſchatis vaſa ſua quotidiana

diana maxime cibaria.omnia etiaȝ lignea.eaq; ſe ponſit neq; his vtuntur per feſtos dies.quod in myſterium eo pertinet.vt quotidianos queſtus actus exercitia.que vix ſine peccato imo ſaltem abſq; peccati periculo incurrēdo vix fiant.itemq; vnde ſcandala oriātur.vbi fraudes ⁊ doli facile intercidant in laboribus.negociationibus.iudiciis cōſilijs vſuris tandem ad id temporis deſerant chriſtiani.ſi fortaſſe annum totum hic fuerint implicitis malis ⁊ periculis.neq; ijs amplius ſe ingerant.ſic nō eſt ad telonium reuerſus Mattheus.cum ad piſcaturam Petrus.ſic Paulus inquit ſic omnes hi ſancti apoſtoli noſtri nobis in exemplum ⁊ doctrinam.ſi eſca ſcandalizauerit fratreȝ meum non comedam carnes in eternum.

¶Sexto ex eo quod expoliunt iudei vaſa ſua ſtagnea et argentea ⁊ mundata ea ſatis (vt putant) afferunt tamen ea ad rabi ſuos illorum ſubituri iudiciuȝ an munda ſint vaſa nec ne.ſignificatur nobis ea figura.cum per contritionem quis ſeſe expurgaſſe credit.debere tamen ſacerdoti ſe oſtendere.peccata ſua confiteri plene diſtincte humiliter.vt tandem ſacerdos iudicet.mūdus ſit homo an nō et ad cenam myſtici agni ieſu chriſti admittendus aut inde repellendus.vnde beatus Paulus.diiudicet ſeipſuȝ homo ⁊ ſic de pane illo edat.⁊ de calice bibat.

¶Septimo.Vaſa ſupradicta in cacabuȝ feruentis aque immergūtur.que res cōmonſtrat vbi quis peccata ſua ſacerdoti confitetur.ibi tum peccatorum expoſita mole euȝ iram dei ab ſe meritam audire ⁊ agnoſcere.que intelligit in olla ſuccēſa.de qua Hieremias propheta inquit.Ollaȝ ſuccenſam ego video.

¶Octauo Velociter ex aqua feruente ſacerdos vaſa hec eximit ⁊ gelida pfundit.terq; pronunciat iuſte ſeu iniuſtum quo ſignificatur quod cuȝ ſacerdos oſtenderit fuiſſe nos

vaſa ire. tanq̃ aheni feruentis. ſoluit et liberat nos ab ira dei. pfunditq̃ aqua abſolutõis. iuſtificatos nos tribus ſimul rebꝫ pronuncians vera ſcꝫ cõtritione. integra confeſſione perfecta ſatiſfactione.

¶ Nono immerguntur hec vaſa in aquã fluentem ad ſignificandum quod nos miſeri peccatores. q̃uis p penitẽtie ſacramentum mundati a peccatis ſimus nõ tamẽ exiſtimare debeamus. quaſi ſatis fecerimus deo quẽ offendimus. Verũ profluentibꝫ lachrymis peccata noſtra deflere nõ obliuiſci oportere. ſic propheta Dauid. ſic Maria magdalena. ſic Petrus dimiſſis iã etiã peccatis egerũt recogitãtes ante acta in amaritudine aĩarum ſuarum.

¶ Hec queãdmodũ iudeis in ebdomada quã paſchalem vocãt ad feſtiuitatẽ paſchatis ꝑparamenta ſunt. ita myſtice chriſtianos facere conuenit per ebdomadam paſſionis ſeq̃ ad ſanctum parare paſcha.

¶ Decimo aũt. cum biduũ ante diem feſtũ paſchatis aduenerit. mundant iterũ ſcopis domos ſuas iudei. ſic nos quoq̃ per id tempus corda et conſcientias noſtras pſcrutari debemus. et cum omni diligentia veſtigare vt nihil relictũ ſit ſordium. ſi vel in peccata fortaſſe reinciderim⁹. que et ipa oia per penitentiã et ↄfeſſionẽ expurgãda et quaſi euellenda ſunt ne ex reliquijs illis fiant nouiſſima peiora priorib us.

¶ Vndecimo Pridie paſchatis accenſo lumine paterfamilias ſcrutatur ſingulas domus ſue ptes perquirẽs an adhuc immũdi quid reſiduum ſit. quomodo et nos examinare conſcientias noſtras debemus apud nos. neq̃ alienum dũtaxat expectare lumen. et manifeſta ſolum confiteri peccata. et ſacerdoti examinis totum imponere on⁹ dicendo ſemꝑ dñe interroga me. neſcio quid dicam qua

ſi mundum ſe putet: ſed apud ſe potius rimetur ſecreta
ſua et efferat.

¶ Duodecimo. Quemadmodum iudei ſi quid forte adt
huc ſordium ad lumen inuenerint: illud in ignem iaciunt
atq; incinerant: ac tum demum domos ſuas mundas et
paratas in feſtiuitatem autumant: ita ⁊ nos facere conue
nit: ſi quid reliquiarum adhuc ex peccatis eſt venialibus
aut mortalibus: cuncta abijcere hec ⁊ delere oportet: ⁊ ve
lut in puluerem redigere. firmo facto propoſito ſub ſpe
diuine gratie amplius non peccandi.

¶ Decimotercio Per liba. que ex farina ⁊ aqua puris ſi
ne fermento ⁊ ſale coquunt iudei: ſignificatur verum cor-
pus Jeſu chriſti: vt initio dictum eſt: in quo nullum eſt
fermentum malicie ⁊ nequicie. nulla peccatorum aſperi-
tas aut acredo.

¶ Decimoquarto. Faciunt iudei preter priora hec azi-
ma tria alia liba maiora latioraq; pari inter ſe quantita-
te: per que datur intelligi omnipotens ⁊ eternus deus v
nus in eſſentia. trinus in perſonis: que vnitas in trinita-
te ⁊ trinitas in vnitate ſumme a nobis veneranda eſt.

¶ Decimoquinto. In hoc paſchali feſto veſcuntur iudei
portione agni aſſi. cum tamen totum apponere iubentur
ex lege: de quo alias: Per agnum hunc aſſum admone-
mur agni immaculati chriſti Jeſu: qui pro nobis et pec-
catis noſtris in ara crucis dire paſſus eſt: et velut igne to
ſtus. Quia vt Chriſtus ieſus de ſe inquit. Torcular ego
calcaui ſolus.

¶ Caput ſecundū explicat quomodo Judei celebrant
agant paſchalem. Diuiditur in partes tres.

¶ Pars prima.

Die decima quarta menſis predicti ad veſperū dubia adhuc luce incipit paſcha Judeorum: cum ſeſe ornant habitu ⁊ cultu quem quiſꝗ habet. quoꝗ poteſt maximo ⁊ exactiſſimo. Juuenes. ſenes. viri ⁊ femine. ingrediunturꝗ ſynagogam. Ibi hec loquuntur verba. Laudamus omnipotentem deum: qui nos pre omnibus gentibus ⁊ nationibus ſibi elegit in populum: ⁊ ex ſumma erga nos charitate regnum ſuum nobis approximauit pre omnibus linguis. conceſſitꝗ nobis hec feſta leticie. in quibus gaudere nos oportet in eccleſia ſancta. ac recordari exitus noſtri ⁊ liberationis ex egypto: aliaꝗ adijciunt hilari concentu plura que breuitatis cauſa pretereo. Nam ſi quis reliqua illorum deliramenta. ſtulticias. fatuitates. ſuperſtitiones. ⁊ talia quꝗ que multas ineptias continent cōſcribere vel explicare vellet ante diē clauſo cōponet veſper olympo.

¶ Ex his verbis puncta quinꝗ notanda ſunt nobis. Ut iudei per hoc tempus corporaliter et foriſecus ⁊ ornant. ita ⁊ nos chriſtianos. tum maxime. quamuis ⁊ alias et ſemper anime mundicia ⁊ virtutum decore ornatos eſſe decet. hec quippe ornamenta vera ſunt. que predo nullus aut fur auferre poterit. Laudant deum iudei. ꝙ exaltauit eos ſuper omnes populos. quod precipue per nos chriſtianos faciendum eſt. vt ſcilicet gratias agamus deo laudantes eum. qui nos in ſanctam chriſtianam fidem duxerit ac in ea firmauerit. Dicunt in oratione ſua et gratiarū actione iudei. ꝙ dilexerit eos deus ⁊ regnum ſuum illis conceſſerit ⁊ approximauerit. hoc quoꝗ noſtrum eſt. Miſit deus filium ſuum in mundum. vt homo factus mortemꝗ diram patiens ſaluos nos faceret. qui ſemetipſum tradidit pro nobis. ⁊ in regni ſui ſocietatem accerſere et accipere dignat⁹ ē vt ſim⁹ coheredes ei⁹ in patrio regno ſuo. Gaudēt iudei pro trib⁹ libis ſuis paſchalib⁹. q̄ aſſeruātur apd̄ eos. quod ⁊ nos i fide rcā ſpe firma caritate pfcā fūdati

gaudere debemus deum trinum ꝛ vnum in cordibus no
ſtris permanſurū. quēadmodū dixit Cleophas ad dn̄m
Jeſum. Mane nobiſcū dn̄e. qm̄ ad ueſperaſcit. Recordā
tur inter dictas ꝑcationes ꝛ exultationes ſuas iudei exit⁹
ſui de egipto. ꝛ myſtice eſt gaudiū noſtrū ꝑcipuum. cū re-
cordamur beneficij dati nobis gratias agētes deo ꝛ ieſu
chriſto. q̇ ſanguīe ſuo nos redemit ex egyptiacis id eſt in
fernalibꝰ tenebris. ꝛ a pharaonis hoc eſt diabolica libera
uit ſeruitute et poteſtate.

¶ Pars ſc̄da capitis ſecundi.

¶ Redeo ad ceptā narratōem de obſeruātia paſchali iu
daica. Cū egrediunt̄ ſynagoga iudei repetētes domun-
culas ſuas. induūt ſe vulgo veſtibꝰ albis Cenaculū q̄z in
quo paſchalē habituri atq̄ acturi ſunt cenā. tapetibꝰ ſtra
gulatis pictis. ac alias pro facultatibꝰ cuiuſq̄ ad parietes
ſuſpēſis exornatū eſt. mēſa tegit̄ pānis ſericijs. incendū-
tur multe lāpades. apponunt̄ in mēſaz ſacra illa tria liba
ſup ea collocāt partē agni aſſi. ad bibēt ſil' herbas amaras
cū aq̄ ſalſa iafferūt ad diſcū vaſa aurea ꝛ argētea q̇ſq̄ pro
viribꝰ ſuis ꝛ copijs in honorē triū illoꝝ liboꝝ. tū ad ſedē-
dū accingunt̄ viri. ꝛ int̄ aut iuxta ſingulos ſtrati ſunt lecti
ſericijs ꝛ auro itextis lodicibꝰ tecti. in q̄s recliare ſe poſſint
ſedēt deīn femie. cenātiū ꝛ diſcūbētiū q̇ſq̄ vir ſit aut fē̄a
ſuū h̄z poculū. in qđ infundit̄ vinū rubꝝ cuiuis. in ea q̄p
pe cena alı⁹ coloꝛ̄s vinū nō bibūt. ſumūt ſinguli pocula o
rāt ꝛ canūt v̄ba eadē ꝛ carmē quod in ſynagoga dixere.
Poſt finē ei⁹ recliat q̇ſq̄ dorſuz ſuū ad lectū paratū ſibi.
Atq̄ ita bibūt vinū in magno (vt ipſi putāt) honore et
velut maieſtate. q̇ velut libamine pacto. lauat man⁹ ſuas
paterfailias: extrahit deīn mediū ex tribꝰ libis in mēſa ap
poſitis. frāgit illđ. occulitq̄ ꝑtem vnā poſt ceruical lecti.
alterā repoīt in ꝑorē locū iter duo. ſ. liba. Accipit tum her
bā amarā. quā appoſitā q̄q̄ mēſe diximꝰ Jntīgit eā aceto
et aqua ſalſa. comedit ex ea cū attentōe multa. datq̄ poſt
ex ea oībus vna diſcūbētibus Quiſq̄s āt ex ea herba plus

rimũ comederit is ceteris velut religionis obtẽtu ꝛ obſer uãtia ipis ſenſib⁹ amarorẽ vitãtib⁹ ꝛ ab horrẽtib⁹ reducteẽ nõ obſequat̃.credit̃ ſacrior.Ea re acta.apprehendũt oẽs li ba ſepe dcã:ꝛ q̃tũ pñt manib⁹ in ſublime tollũt.claman tes voce magna ꝛ ſonora.hic ẽ miſer ille panis.qualẽ ma iores nri mãducauerũt in egipto.q ita vt tũ illi eſuriũt ve niãt ꝛ comedãt.ꝛ q̃ eo op⁹ hz:veiat ad feſtũ iſtud.Venit et adeſt nũc ann⁹ ſalutaris ꝛ felix in ṫra iſrl̃.Olim ſerui fui mus nũc ãt liberi.ꝛ alia q̃dam p̃terea ſubijciunt ṽba Di mittunt poſtea leuiter panes eo vnde ſubleuarunt.

¶ Expoſitio myſtica huius narratõis.

¶ Ad interp̃tandũ myſtice q̃ de iudaicis ritib⁹ in hac p̃te dicta ſunt decẽ articuli ꝯſiderãdi ſl̃t. Per veſtimenta mũ da ꝛ cãdida ſignificat̃ veſtis nuptial̃ ꝛ cõuiual̃.de qua in euãgelio Matthei.xxij.Dñs ieſus p̃abolice ait. Regẽ in nuptijs filij ſui cũ dep̃hẽdiſſet hoiem nõ veſtitũ veſte nu ptiali:p̃cepiſſe ſeruis Ligatis manib⁹ ꝛ pedibus proijcite eũ in tenebras extremas.vbi erit flet⁹ ꝛ ſtridor dentiũ Eſt hec veſtis.q̃ in baptiſmo mũda ꝛ cãdida ac imaculata ſu ſcepta fide ꝛ caritate iuſticia nitida cõſeruat̃. Per lampa des ꝛ cãdelas multas ac freq̃ntes.in cenaculo adhibitas ardẽtes ꝛ lucẽtes notant̃ lucerne.de qb⁹ in euangelio dñs ait. Prudẽtes ṽgies ſumpſerũt oleũ in vaſ̃ ſuis cũ lãpa dib⁹ exiture obuiã ſpõſo q̃ eſt chriſt⁹ ieſus.cũ quo ꝛ recep te ſunt in eterna tabernacula Per tapeta.quib⁹ parietes cenaculi paſchal̃ veſtiunt̃ ꝛ amiciunt̃.velut p̃ figurã ad monemur nos chriſtiani.vt corda nrã .maxie ad celebre il lud ꝛ ſcm̃ paſcha circũp̃ẽdam⁹ ṽtutib⁹ ꝛ opib⁹ bonis.Bi būt iudei ſup̃ cena paſchali vinum rubꝫ tm̃ in alacritate m̃gna ꝛ leticia.ſic nos cũ ſpiritali gaudio bibere ſpiritua liter ſtudebim⁹ de rubẽti ſacro ſanguie ieſu criſti ſaluatoꝛ̃ nri q̃ redẽpti ſum⁹.Paterfailias mediũ libũ e trib⁹ extra bit.ex q̃ notam⁹ myſtice filiũ dei.quẽ mediã e diuinis p̃ſo nã pro ordie ſaltẽ noiatõis ꝛ proceſſiõis dicere poſſum⁹ deſcẽdiſſe.ꝛ quaſi patria ſede exceſſiſſe dũ carnẽ hũanam

aſſumeret. Aut chriſtū intelligam⁹ mediatorē dei ⁊ hoīm
Diuiſio ci⁹ libi in ptes duas nō abſurde ſignificat dupli
cē in chriſto naturā diuinā.ſ.⁊ hūanā. Pars q̄ int̄ duo li
ba fuat̄ inſinuat deitatē chriſti ꝑ aſſumptōem carnis nū
q̄ꝫ a prē ⁊ ſpū ſcō ꝓpt̄ h̄ diuiſam. Pars q̄ occulit̄ in lecto ſi
gnificat q̄ pacto clara ⁊ nobilis chriſti diuītas latuerit ſb
hūana ſpē. cū in mortali corpe filiis nob̄ in hac lachryma
rū ⁊ miſerie valle v̄ſaret̄. Comedit̄ in cena paſchali herba
amara cū aceto ⁊ aq̄ ſalſa nō ſine magna animi attentōe
et meditatōe. ſic nos q̄ꝫ ꝯuenit grādi amaritudīe ꝑ ſacrū
paſchale tēp⁹ recolere atq̄ꝫ in aīo habere memoriā dūice
paſſionis ⁊ mortis. quā agn⁹ ille immaculat⁹ pro nobis
pctōrib⁹ ſubijt. vt nos ſaluaret. cui⁹ frequēs recordatio
haud dubie magnā gratiā apud deū eſt paritura. Appli
cant ꝯuiue oēs man⁹ ad liba eleuāt qꝫ ea dicētes Iſte ē pa
nis quē in egypto prēs nrī manducauerūt. venite eſuriē
tes ⁊ comedite. Per eā figurā nō abſone ſignificat̄ ieſus
chriſtus panis viuus. qui miſerabilit̄ eleuat⁹ pendēſq̄ꝫ
in cruce expaſſis manib⁹ ad ſe traxit oīa. Laudāt iudei
deū: ⁊ grās agūt ei: q̄ ſalutare feſtū dederit in iſrael. Ita
chriſtianos imo ꝑamplius ⁊ potius laudare deū ⁊ dūm
noſtꝝ Ieſum chriſtū oportet: quib⁹ paſſione ⁊ morte ſua
redemptio. ⁊ e tenebroſo inferoꝝ carcere liberatis patefe
cit portas celeſtis hieruſalē. Dicūt iudei añ feſtū paſchat̄
ſeruos ſe fuiſſe: vbi aūt feſtū illud inſtitutū fuit: ſe liberos
eſſe factos: ⁊ cū illud celebrāt in lectos ſerico tectos reſupi
nantes liberos ſe eſſe putant: ⁊ hoc etiam nobis chriſtia
nis potius dicendum eſt ſine arrogantia. Ante mortem
quippe chriſti domini in pharaonis egyptij id eſt princi
pis tenebrarum poteſtate genus humanū fuit. a qua ſer
uitute morte chriſti liberati ⁊ eius precioſo ſanguie redēp
ti ſunt credentes in eum.

¶ Pars tercia ſecūdi capitis.

¶ Peractis que ſupradicta ſunt iuuenes omnes ⁊ ſenes
manus lauant. tum acceptum quod ſupremum ex libis

eſt paterfamilias frangit gratias agens deo vna cum fa-
milia. q non dedignatus ſit eis libum hoc ſacrũ edendũ
concedere. Peracta demũ gratiarũ actione accipit partē
medij libi de quo ante mentio eſt cũ parte ſuperioris ⁊ ex
vtriſq; cõiunctim mordicus q̃tum põt aufert. ſimiliter faci-
unt ceteri accũbentes. Sumit poſtea libũ tercium. frãgit-
q; vt alia. comedit ex eo cũ raphano maiore (ſi tamen hoc
recte dum dicat̃ Exodi xij. de lactucis agreſtibꝫ) reclinat̃
ſup puluillo cũ gaudio ingẽti. ſic ⁊ ceteri agũt. Deĩn ve-
ſcantur alijs cibis cõmunibꝫ. quos coxerũt. ſed nullũ ali-
um panẽ adhibẽt obſonijs. q̃ liba triticea azima. de q-
bus pſcriptũ eſt in hoc dies ꝯcocta. Ubi aũt futuri ſũt ocẽ
et finis imponend⁹ cene. ſumit paterfamilias eã libi par-
tem quã poſt ceruical collocauerat. qđ medium inter tria
fuerat. partiturq; ex ea portionẽ omibꝫ aſſiſtentibꝫ. q aũt
ſicci huiꝰ libi plurimũ comederit (nõ eñ amplius tũc bi-
bere pmittitur. vt ſapor libi hereat in ore) is credit maio-
rem ſe a deo ꝯſecuturũ mercedẽ in terreſtri paradiſo.

¶Huius ritus myſterium.

¶Per liboꝝ guſtationẽ ante cenã ⁊ poſt admonemur q̃
ſi p figurã ⁊ exemplũ iugem dei meditatõem, ex toto cor-
de quaſi p̃ntis eiꝰ habere. aſſiduas illi grãs agere. nullũ
momentũ eius in nos grã miſericordia adiuncto patiẽtia (eti-
am ubi offendimꝰ) vacat. preterea guſtũ paſſionis ieſu nõ
negligere: interponere hãc gaudijs nr̃is. ne nimium procur-
rãt ⁊ dilatent. magna hinc ſequetur moderatio cogitatio-
num noſtrarum omnium ⁊ actionum.

¶Comeſto libo quõ demũ ẽ ſumit q̃ſq; diſcũbẽtiũ libellũ
orõnũ ⁊ pſalmoꝝ in manꝰ. Iubet tũ paterfamilias aperiri ho-
ſtia cenaculi. ibi q̃dã inſidẽs aſino re iã ẽẽ ꝯpoſita ⁊ para-
inuehit. q̃ viſo q̃ ſedet oẽs alta voce exclamantq; vba pſal-
miſte dauid. lxxviij. Effunde irã tuã ds ſup gẽtes q̃ te nõ
nouerũt. eã imp̃catõez ĩ nos xp̃ianos vociferãtes. hãc aũt
aſini vecturã pagũt ĩ meſſie figurã (q̃ adhuc expectãt) v-
ba zacharie. ca. ix. dicẽtis: Letare filia ſyõ. qm rex tuꝰ. ⁊c.

Recitant ꝛ ꝑlegūt deinceps pſalmū In exitu iſrael de egypto: ꝛ ceteris eiꝰ pſalmi ꝟbis: cū quinqꝫ ſequētibꝫ. cum ad quinti finē venerit vbi dr̄ Bn̄dictꝰ qui venit in noīe domini ſurgūt oēs: atqꝫ ea ꝟba altiore voce canūt ac pronunciāt. cū orāt ꝛ ꝑcant intima ꝑce iterū: vt ꝛ ſupius. In primis āt vt reedificet templū eoꝝ in hierlm cū alijs multis articul' Dū hec oīa agunt nox ferme ē media: q̄ tpe cubitū eunt. reliquū noctis ducūt multo crimiali ꝛ libidis ꝛ veneris exercitio. qꝛ q̄ſqꝫ pro ſe putat ꝛ ſperat genituꝝ ſe meſſiam ſaluatorē ꝛ liberatorē gētis ſue. En hec eoꝝ mundicia ꝛ puritas ē: ꝛ azima. Qui agendi mos ꝛ ritꝰ eſt die pmo in paſchatis celebratōe cū ſeqnti q̄qꝫ die inſtaurāt: vt ſi forte q̄d omiſiſſent priori die: qđ ad hec ſacra ptineret: id poſtridie ſuppleret: ne negligētia in crimen ꝟgeret: ac dānū in vltionē prolaberet. Celebrat āt paſcha ꝑ iudeos cum ſuis ſupplicatōibus ꝛ tripudijs in octauum vſqꝫ diem.

¶ Capi. tertiū in quo dicā et aſſeuerabo ex iudeorū ſuomet hebraico eloquio quod iudei ſecūdū lrām. legē Moyſi et ſcripta prophetarū (ſuper quibus iactāt oē fundamētū ſuū ſeqꝫ illis ſubiectos eē dicūt) nō obſeruāt. vti eis preceptū ē. quare iure illos hereticos veteris teſtamēti nominare licet. Diuiditur autem in partes decem.

In primis ꝑcepit Moyſes vt Exodi. xij. legit: Vt quiſqꝫ paterfamilias in domo ſua in paſchalis ſolēnitatis exordio agnū totū aſſum hꝫ: os eiꝰ nō cōminueret: omē qđ ex eo comedi poſſet ea ipſa cena vorandū: nihil ſeruandū eſui in ſequentē diem: ſi quid ſupeſſet igni cōſumendū poſtridie nō eo veſcendum Sed animaduertite q̄ueſo quā pulchre hi filij obediētie ꝛ agnitionis in deū ꝛ prophetā Moyſen hec cuſtodiant ꝛ ſeruent. Non totū ſumūt agnū ſed ptem vt audiſtis: in qua dū diſſecat oſſa ꝯfringi neceſſe ē. quo enī mō aliter diffindi poſſit: Quāobrem rei ſunt violate legis: ꝛ mortis pe-

na ſc͡dm legem eorum afficiendi. cui negocio promptum eſt exemplū. Numeri decimoquīto vbi hebraice ſic legitur

anochi eſcher hadouor al ſoſipho Lo
לא תספו על הדבר אשר אנכי
mymennu ſiggreo felo eſchhem metzaue
מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו
elohechem adonay mytzfos es liſchmor.
לשמר את מצות יהוה אלהיכם
eſchhe mmetzaue anachche aiſcher
אשר אנכי מצוה אתכם

Quod eſt paup̄ quidam vir inopia adact᷒ ꝛ mḡna necẽitate cū ſabbo baſtulas collegiſſet: capt᷒ eſt. ꝛ adduct᷒ ad Moyſen ꝛ Aarō corā oī ꝑplo q̄ ue poſuerūt in carcere: neſciebāt eī q̄ pena illū caſtigaturi eēnt. Cū locut᷒ ē dn̄s ad moyſen vt lapidib᷒ occideret hō iſte extra mediū turbe: Eductus inde ē foras: ꝛ lapidat᷒ ē vt p̄cepat dn̄s Moyſi. h̄ ſcȝ tranſgredi licet qn̄ ibi non licuit. aut ex lege detrahere q̄cq̄ȝ aut mutare ꝑmitti ⁊ tn̄ cū legis profiteant̄ ſc͡dm carnē ſeruiciū et in eo glorient̄. Iteȝ iubent̄ ex lege vt Leuitici. xxiiij. legitur. ꝛ Numeri. ix. celebrare paſchalē cenā vt an̄ expoſitū eſt. die. xiiij. mēſis p̄mi. qđ tp̄s ipſi ex ſuo ſenſu ꝛ ꝓprio temeritate protraxerint qđ iduū ꝛ geminādo cenas. q̄re aīt et ea ꝑte ꝯtra p̄cepta moyſi fecerit arguēdi ꝛ puniēdi ſunt Preſertum cū legat̄ Deutero. iiij. caplō ex ore moyſi cū cōminatōe penarum vetitū legi ꝛ p̄ceptis librorū ſuorū addi quicq̄ȝ. aut ex his detrahi aut minui. ſic enim ait.

faijmceu bamidbor iſrael vene Fayhein
ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו
baſchabot beyam ezim megoſcheſch iſch
איש מקשש עצים ביום השבת

oʒo bamotſim oʒo fayacſriſu
ויקריבו אתו המצאים אתו
aberon vecl moſcbe el ecim mekoſchefch
מקשש עצים אל משה ואל אהרן
bamiſchmoz oʒo fayanſbu bayda col vecl
ואל כל העדה ויניחו אתו במשמר
fayamer lo yeoſe ma foraſch lo ki
כי לא פרש מה יעשה לו ויאמר
bayſch iumas moſʒ moſcbe el adonay
יהוה אל משה מות יומת האיש
el hecoa col ſacſanim oʒo rogum
רגום אתו באבנים כל העדה אל
col oʒo ſatoʒeu lamahene mihuts
מחוץ למחנה ויציאו אתו כל
fayergemio lamahene mihoʒ el hecoa.
העדה אל מחוץ למחנה וירגמו
ciſa caeuſcher fayomos boeſonim oʒo
אתו באבנים וימת כאשר צוה
moſche es adonay
יהוה את משה

Hoc voluñt hec ꝟba locut' ē moyſes Nihil augebitis aut addetis aliē quā ego ꝑcepi vob: nō etiā diminuetis ꝙcq; ſeruate ꝑcepta dei veſtri. que ego precipio vobis.

¶Tercio ad duratōeꝫ ⁊ morā celebritatis qd̄ attinet: iteꝫ paſcis ⁊ legitīs omiſſis īſtitutis nouā ipſi iudei ꝑter iuſſa moyſi obſeruātiā ⁊ hereſim ſuopte aīo itroduxerūt. Septē diebꝫ vult celebrari paſcha moſes. hi diē adijciūt octauū. cū (in ceremonijs ꝑfti) nō minuēdo ſolū. ſꝫ ⁊ addēdo pec

ceſ ſepe. vt deutero. xxviij. apertiſſime ſcriptū eſt Seruate mādata mea. neqʒ diuertat ab ijs ad dexterā aut ſiniſtrā.
¶ Quarto pcepit moiſes iudeis vt p feſtū ppiciatōis offerret qſqʒ hoſtiā ꝯſuetā offerri pro pctō: p quā ppiciaref ijs ds z dimitterent ill' pctā ſua. qn pot' nouo z ſupſtitioſo inuēto nō ſm pcepta moyſi in piſces trāſferre pctā ſe dicūt et gallū albū. quē poſtea met cū pctis ſuis vorant. zc.
¶ Quīto. aliā vanitatē apd iudeos ꝯ ordiatōez pr̄z. iube' qſqʒ iuuenis ſit aut ſenex. diuerſa iubet hrē vaſa eſcaria: vnū ex q edat carneſ. alterū vn lact e lacte coctoſ cibos butirū caſeū ſumat. duoſqʒ alteros in huiuſcemōi cibariorūz vſus Qd ſiqs vna cena carnib' z lacticinijs veſcat. is exigit tāqʒ hētic' ſynagoga: cū ipſi mag' ſint heretici q relicto pͥm ritū pprias ſibi leges. q nihili pēdēde ſt, vſurpāt Nō ne legi' gen. xviij. ſcīm abraā āgel cū eos hoſpicō recepiſſz hūana appntes ſpē carneſ cū butiro z lacte i eſcā apoſuiſſe
¶ Sexto videam' legis inobedientiā apd iudeos cū falſa int̄pretatōe vbor ꝯ mētē legiſlatoris: q res caput hereſios eſt Vetuit de' p moiſen mutuū ad vſurā z fen' dare. dicūt iudei vſurā accipe licitū z pmiſſū ſibi: qd nuſqʒ apit' ſic aiūt Nō feneraberis. iqt moyſes fri tuo ſeu proxiō ad vſuraz. g apd alios pmiſit int̄pretātes eos tm̄ dici fres z proxiōs ſuos: q ſt d ſeie abrae Sz z Ezechiel. xviij. expſſe z ſimplr vetuit vſur ā quā pmiſſaz t' cū qqz nullo legim' loco marie vt ſola vſura victū ſibi q̄rāt ſine labore p ceteis hoib' velut ſauguiſuge z cutē nō miſſura niſi plena cruoris irudo. cū ꝯ in pncipalib' pcept' ſit: ſex dieb' opaberis z facies op' tuū Et dauid Labores manuū tuaꝝ. zc. z alibi habitabit in tabernaculo tuo ds. q nō dedit fri ſuo (eo vbo palaz oēs hoīes inſinuans ex origine Ade) pecuniā ad vſuraz Qd ſi vſura pmiſſa illis eēt apud eos qui non ſunt ex ſemine abrae. quod negamus: quo tm̄ pacto a nob' chriſtianis eam ſumūt licite: q z ipſi ingna ps ex ſemine Abrae ſum' gētes itē alie multe (pluſ ne qdē ſtirpes ex abraā ppagate ſt pt̄ iudeos) ſi origis in his tm̄ rō z ꝯtēplatio habēda eſt.

Sed quid multis.tā parui faciūt vſurā agere vt inter ſe
quoqꝫ(qđ ꝯſtat)feneretur. q̄re oīno rei ſunt iudicij.At
ſunt ex iudeis.qui fatenť vſuras lege ſua vetitas vt ꝑni/
cioſas ⁊ odibiles.dicūt ab regib⁹ ꝑplis ꝑncipibꝫ etiā xp̄ia
nis eas ſibi ꝑmitti paciſci ⁊ exigere ⁊ fenoris fen⁹ ſumere.
Quid dicem⁹.veniā precor.nulla tāta eſt in mūdo ꝑtās.
maieſtas aut impiū.q̄cūqꝫ dignitatis noīe fulciať.qđ di
uinis poſſit aut debeat refragari iuſſionib⁹.imo eas tueri
oīb⁹ virib⁹ obligať.Preterea loquiť ꝑ moyſen ds Deute
ro.xviij.Prophetā ſuſcitabo de medio fratꝝ tuoꝝ.eū au
dictis ⁊ ſeruabitis q̄cunqꝫ ꝑcepit vob᷑ Quis h̄ ꝑpha.niſi
chriſt⁹ ieſus.qđ hic coarguere nō opꝫ.is nō vſurā mō rea
lem.ſed ſpem q̄qꝫ prohibuit.quē maxime ſequi neceē eſt ac
ei⁹ obedientē eſſe iuſſis ⁊ doctrie iuſte ⁊ pie. q̄re qui cōtra
faciūt reprehenſione a pena digni ſunt.

¶Septimo ⁊ aliā videam⁹ trāſgreſſionē.ꝑcepit iudeis de
us vt ſabbata ſcificēt.neqꝫ vllū op⁹ queſtuariū in eo faci/
ant.h̄ mīme ſeruāt.cū ⁊ ꝑ feſtos dies.ꝑ eque vt dieb⁹ alijs
feneranť.qđ mīme licet.etiā ſi vſure illꝰ ꝑmiſſe eēnt.ſabba
tū tn̄ eaꝝ cauſa violandū nō erat.Dies feſti iudeoꝝ itra
anni curriculū ad decē ⁊ ſupra ebdomadas excurrunt.qđ
tp̄s pro rata(vt aiūt)deducendū ex vſuris eēt.cū ⁊ miſel/
lus ille.vt ſupius dictum eſt.Pro paucorum lignorum
collectione in ſabbato lapidatus eſt.

¶Octauo Statuit moyſes Deute.xvij.caplo in oīni ne
gocio duob⁹ aut trib⁹ teſtib⁹ credēdū.eoꝝūqꝫ ſtandū teſtio
nio ac ſcđꝫ illđ iudicandū.cui mīme pareāt.nō eīn crede/
re volūt duodeci teſtib⁹ aplis ieſu chriſti.q̄ vnanimiter ſu
ꝑ fide doctriā ⁊ opib⁹ ei⁹ teſtificati ſunt.q̄ viderūt hec cuꝫ
multis alijs ⁊ audiuerūt añ paſſionē ei⁹ ⁊ reſurrectiōem.
teſtimoniūqꝫ illud ſanguīe ſuo ſanxerūt.hec ſic ſe habere
nō negāt.neqꝫ eīn poſſunt in re tam manifeſta ⁊ notoria
fidem tamen tot teſtibus non adhibent.

¶Nono.Aduerſanť iudei dictis profeſſioniqꝫ legis mo
ſaice ⁊ ꝑphetaꝝ.cū neq̄qꝫ cōcedūt imo negāt oīno deū am

bulauiſſe cū hominibus in h tꝑali mūdo dicētes id impoſſibile eē. ſi legi ⁊ ꝓphetis credūt. ipſi ſe conuincūt. ſi h abijciūt ⁊ negāt. qd illis facias. q legē ⁊ ꝓphas ſe recipe mēdaciter gloriant. cū negāt q in his ꝯtinent. Scriptū eſt Exod xxxiij. qd ad dñm dñ locut' ſit Moyſes. vel ſemel ſaltem ambula nobiſcū: Nūqd id fruſtra: ⁊ de' locut' eſt vt Leuitici: xxvi. pȝ. Ponā tabernaculū meū int vos. ⁊ ambulabo in medio vrī. Ex qb' clare intelligit xp̄m deū ⁊ hoīez in humano tabernaculo nō ligneo habitauiſſe nobiſcū.
¶ Decimo. Int iudeos meritoriū reputat vulgo decipe chriſtianū quis mō: maxiē āt ſi a vita in morte eū cōpellere poterāt: vt ſepe fcm̄ eſt. ⁊ qtidie in eū aīm malignū ⁊ volūtatē incitant ⁊ prodiues ſunt. Cū tñ ſcriptū ſit Exod xx. Nō occides. nō ꝯcupiſces re proximi tui. q iudei oīno nō obſeruāt: qre iure ⁊ merito dicere poſſum iudeis illis fidefragis ⁊ hereticis fidem non eſſe ſeruandam.
¶ Audiſtis nūcq pacto iudei pcepta moſis nō ſeruāt verbis ei' nō credūt: alieni a iuſticia ⁊ religione: cōtemnētes iuſſa legis: ⁊ moyſi dictis refragātes, ſumētes ſibi pcepta noua ⁊ rit' Poſſem facile infinita huiōi afferre: ni vererer lectorib' tediū me fortaſſe pariturū: ⁊ ꝙ ex his ſatis ipi cognoſci pñt. aduertaturq plane dignos eos morte vt legis trāſgreſſores. Nec eo ſe tueri pñt qd multis pticul pceptorū aduerſus trāſgreſſorē pena appoſita nō eſt. Eſt eīn q ſi corp' lex. vt q in vno mēbro offendat. totū violauit corpus. Sed neq trāſgreſſioni ſabbati pri' impoſita ē ⁊ adiecta pena. quā trāſgreſſor inueniret. Alioqn in conſulto moyſi manifeſti crimis reum. in ipo dep̄henſum facinore ſine accuſatore. ſine teſte. ſine iudice legitia mulctauiſſent aīaduerſione. Eas qq imp̄catōes malorū ⁊ execratōes aduerſus trāſgreſſores legis. q fiebāt in monte hebal. vt in Leuitico ⁊ deuteronomio accipim'. qs dicet non eē interminatōes ⁊ ꝯminatōes penarū Quēadmodū Exod. xij Vbi iuſſi erāt linire in phaſe illo pmo iudei vtrūq poſtez dom' ſue ſanguie agni aut hirci. ſiqs moniti ei' oblitus fu

iſſet:nōne ad eū ingreſſurus erat angelus percutiens ⁊ ex‑
terminans. Deꝝ quidē pluribus de his cuꝫ gēte claudūt
oculos ſuos ⁊ obturante aures:ne ſentiant qꝺ veꝝ eſt.

¶ Caput quartū In quo exponetur iudeorū ſubdola
fraus. ſimulatio et doloſa inſinuatio. qua ſe chriſtia
nis inſinuāt. et apud eos ſeruātur. vt vna cuꝫ erro‑
ribus fraus et iniquitas eorū pateſcat.

Iudeus vbi mane primū domo ſua egredi vult:
aſpicit poſtē hoſtij ſui. In eo facta eſt fiſſura ca‑
ua ad altitudinem ferme hominis que obtecta
et obcluſa eſt ferro: In qua aſſeruant oratiūcule
quedā ſcripte in ꝑgameno. In medio ferri huiꝰ ꝑuula ſūt
foramina:ꝗ̄ſi ꝑ ea egrediatr̄ orōnū vis in cōſpectu dei. ſuper
his manū ſuā qꝫ debuit. ac ea palpat ⁊ ꝗ̄ſi demulcet. Im
ponit capiti ſuo orōnū libellis. Tū domū egredit̄ ad que‑
ſtū. Audite quo vultu ꝙ aio velud ꝑdo latrocinatorꝙꝫ: q
poſt dumū aut ſepē ⁊ talia ſe abſcōdit. lateꝙꝫ in īſidijs ex‑
pectāo: donec quē ſpoliare poſſit inueniat: ſic iudeꝰ ecce ar‑
dent omni ſtudio in dolū. ⁊ ꝑcurrit fora vicos. portꝰ. angi
portꝰ. porticꝰ. tēpla tabernas etiā ꝑſcrutatr̄. vix edes ꝑuate
ſecure ab eo ſunt: vt cōparet aliquē cui nectat dolos quē‑
qꝫ fraude circūueniat: quaſi canis in odora ⁊ vaga ambi‑
tu ꝑ frumēta ⁊ herbam qualia veſtigans. aut auceps aui‑
culis per ſepes ter centum flagella ſtatuens inuiſcata.

¶ Quod ſi forte quē pecunie indigū iudei deprehendant
(olfaciūt quippe acriꝰ cane aut vulture) qui tn̄ illos auerſet.
aſpneturꝙꝫ ꝯmercia eoꝝ (ꝗ̄les probi chriſtiani multi ſūt)
inſtar famelice vulpis ad aſtucias ſe ꝯuertūt. Ubi ea aues
videt. ad ꝗ̄s ꝑtingere cū appetat neqt. deijcit ſe in dorſum
mortuā aſſimulās. tū (vt fit) deſcendūt ſup imitatū cada
uer volucres decepte. ꝗ tali paſtu viuūt. Illa cū oportunū
tp̄s agnoſcit. iꝓuiſam aliquā rapit ⁊ vorat. Sic ⁊ iudeꝰ
machinatr̄ dolos. ꝗb; ad ſe alliciat chriſtianū. Interrogat a
longe ꝗd reꝝ ⁊ negocij agat chriſtianꝰ ille. Si accepit mer

catorem eſſe. applicat ſe iudeus ei. preſtinat. emit merces a-
liquid ab eo. Re diſſimulata redit poſt aliquot dies plus
minus ſiue q̄ndecim aut viginti dicēs. gaudeo ob bonū mer
catū ex eo q̄d a vobis emptū habui. lucrum feci ſatis amplū
ſi tibi (quiſquis ille eſt cū agit iudeus) inq̄t. occaſio lucran
di forte obueniat (neq̧ enī occurrūt quotidie) trecentos et
ſupra aureos cōmodabo ſi cupias. vt vili emas quod car
ius vendere poſſis. occaſione hūanitatis et felicitatis tue
motus (que et mihi cōmodo ſint) etiam ad annum dimi
dium gratuito. Poſt hanc pollicitationem ne ſubeſſe do
lus aduertatur iterum tēporis quid intercidere ſinit et labi
Interea ſi neceſſaria fuerit chriſtiano forte pecunia cogitat
apud ſe. Vtere pollicitatione iudei. cum vſuram nullā ex
te ſit pacturus aut exacturus. Accedit iudeum p nuncium
petit ab eo pecuniam mutuam. cui rei iudeus promptus
eſt et facilis ad pollicendum preſtandamq̧ pollicito fidem
Exacto anno dimidio euenit. quod et ſepe (et naturā qui
dem hominis et ingenium induſtriamq̧ iudeus ante con
ſiderarat quas res fortuna plurimum comitatur. vt chri-
ſtianus ille merces ſuas ex cōmodo diſtrahere nequeat et
fidem iudeo creditori ſuo ſeruare. Vbi id iudeus reſciue-
rit. ſerio et cū conuitio exigit pecuniā. minatur etiam ſe ſe ro
caturū eū in ius ni reddat. diſpudet chriſtianum debitorē
eſſe iudei atq̧ id inter ſuos aliquādo efferendum: proden
dumq̧ fore eo fortunarum ventū eſſe. vt cū eo hominum
genere feneret. Conuenit igit inter eos ad ſoluendū ſub v-
ſura debitū in diem conſtitutum. Tum. vti incipit iudeo
chriſtianus iudeus aūt ipm velut nexum habet. Cōſtitu
it diem et terminū ſolutōis. quē ſcit ei minime cōmoduz vt
ſeruetur aut poſſibilē. ſm pro volūtate ſua cogit et vſat chriſti
anū Vbi iterū tps ſoluēdi aduenit nec xpianus ſoluit debitū et
vſuras. iterū iudeus (honeſta videt poſtulare) exigit qd ſibi
debet. tū noua pacto et fenori et ſeruis impōit. ē ſi ſors eēt. cō
ſtituit iterū dies quē xpianus ſuare. neq̧ hec nō ſel ſz itagda
tim bis ter quater fiunt. ſicq̧ tandem miſellus iſte iudeo

addictus ⁊ eius velut captiuus efficitur. vix vnq̄ȝ fieri pt
vt vel magn⁹ hō ſic irretitus fenore ⁊ vſuriȝ aliqñ ſe liberet
quãta quotcȝ videm⁹ e iuſte rei q̊tidiana exempla. Eo
modo probi ⁊ ſimplices hoīes miſere fortunas ſuas amit
tūt Quãobrē auiſatos (vt dr) ⁊ admonitos oportȝ eē chri
ſtianos. vt caueãt ſibi a probis iſtiȝ exteriore ſpecie iudeis
qui ſine vſura pecuniã mutuã ſe daturos offerūt lupum
quippe in corde gerūt. Ac etiã a chriſtianis. q̄ tales tanq̄ȝ
probos iudeos laudãt attollūt. ⁊ ad eos hoīes mittūt di-
centes etiã proximis ſuis ille prob⁹ ⁊ bon⁹ iude⁹ eſt. ſine v-
ſura mutuū dat. qđ vix faceret chriſtian⁹. Nã hi haud
dubiū cū iudeis participãt. ⁊ ab illis mūera accipiūt i mi
ſerã ſbuerſionē ſimpliciū. qui tandē his dolis ſubigūtur.
hãc vnã accepiſtis iudeoꝝ malignã induſtriã ad allicien-
dos ⁊ decipiēdos miſeros chriſtianos ¶ Eſt ⁊ alia fraus
habēt iudei ſepe decora p̄ciosaq̄ȝ ornamēta auri ⁊ gēmaꝝ
et huiõi q̄ vulgo denodia vocãt. oſtendūt ea diuitū filijs
aut filiab⁹. q̄s talia oblectãt. Docēt eos vt orent parētes
ſuos pro eis talia emere. poſſe emi vili: ſcire ſe id ingenij
ac animi ineſſe parentib⁹ eorū. vt bono mercatu libenter
emãt vtpote pecuniaꝝ parci. Dicūt ecce minoris quã. xx.
aureis h̄ denodiū vēdere nolo ſi dederitis mihi ſex inſcijs
parētib⁹ vr̄is (inducite illos vt emãt h̄ vobis) ego illos tã
to minore p̄cio vendã vt eo mō vos id ꝯſequami. qđ ſi eti
am p̄ntes pecunie vob̄ fortaſſe nō ſunt credam in ſtatutū
diem. talib⁹ pellecta ſicq̄ȝ inſtructa inproſpectior etas in-
ſtat apud parētes. vt hec emãt. Fit emptio de promiſſiōe
filioꝝ familias tacȝ iude⁹. nec ab eis exigit q̄cq̄ȝ itra annū
⁊ ſupra. quo pacto tp̄e monet eos iude⁹ vt meminerit pro
miſſe pecunie nō quaſi p̄ntem exigēs ſolutionē ⁊ pecuni
am extorquere nolēs. ſed qui cōputare ⁊ rōnes facere ve
lit. eo aio vt fenoris fen⁹ fiat. Nulle ibi tñ ſunt pecunie.
vnde prompte mox ſoluat debitū. Ille ſerio petit nūerari
qđ ſibi debet. minat etiã apud parētes hoꝝ ſe deſup con-
queſturū. Illi e diuerſo metu parentū obſecrãt vt taceat.

Nouū iterū faciūt cōtractū atq̨ iterū ⁊ iterū quomodo et
ſupiore caſu diximꝰ Ubi iā iuniores iſti adoleuerūt ſupſti
tibus adhuc parentibus ⁊ ſumma debiti ſatis excreuit
vocat eos ad ſe. adhibet quos nouit idoneos ſibi:in qua
re iudei aſtuti ſunt.corā ijs cogūtur cōfiteri debitū ⁊ agno
ſcere:ſic tamē vt parētes eiꝰ rei neſcij ſint:in tali ſtatu ma
net ⁊ cōquieſcit negociū:quouſq̨ illi a parētibꝰ collocent̄
nuptijs:eiſq̨ vt fit ſumma pecuniaria aliq̄.vnde ſibi que
ſtū faciant aſſigneṫ.tum quicq̄d eiꝰ q̄s accepit ex obligatōe
et cōfeſſione iudeo numeraṫ ac eiꝰ iuri cedit.obligatur ad-
huc huiuſcemōi hō iudeo ex fenore in ſumma aliā cuius
differṫ exactio ⁊ ſolutio vſq̨ ad mortem parentū.Donec
ſuſcipiaṫ hereditas a liberis quoꝝ bona ꝑ hāc inductōem
et fraudē vſurariā olim multo labore ⁊ ſudore dure ac par
ce victū queritādo conq̄ſita bona extraneus tum iudeus
poſſidebit Sed p̄ter has fraudes aliaſq̨ innūeras taceo
quantū rerū furtiuaꝝ raptarū. ſacre ſint ſiue ꝓphane vilī
(vt in talibꝰ fieri ſolet)iudei coemāt.magno venditurī p̄-
cio.Uel ⁊ ipſi met furanṫ:⁊ eā rem iuſta ſibi emptione ob
ueniſſe dicūt:aut pro ſumma aliqua pecūie pignori obli-
gatam.quibus ſimilibuſq̨ magno dāno ſunt chriſtianis
¶ Quouſq̨ hec tandē patiemī o rectores reipublice chri-
ſtiane(cū venia tā libere loquor: cogit vitas cornpta me
efferre:exprimis dolor hec v̄ba:⁊ cōmiſeratio huiꝰ mihi
chriſtianoꝝ:in quoꝝ cetū ſacerrimū indignū me gratia ⁊
miſc̄dia dei qua ſalui efficimur.induxit ac recepit ſinu be
nigno.que dei oro iugiter vt in ea religione recte ⁊ cū fide
verſer)cōmoueat obſecro cor veſtrū talis tātaq̨ iudeorū
nequiſſima fraus.cōmunem animis v̄ris vtilitatē ꝓponi
te.expellite eijcite hos nequā hoīes ex dominijs imperi-
is ⁊ finibꝰ veſtris.damnoſiores ſunt p̄donibus publicis
et viaꝝ inſidiatoribꝰ in quos oēs vociferanṫ.vt extermi
nenṫ.quo magis in iſtos qđ alio libello pluribꝰ oſtendi.
Qđ ſi etiā vſuraꝝ fraus ⁊ rapacitas talis ⁊ tāta apud iu
deos nō eſſet.nihilominꝰ veſtri eēt officij o preſides reipu

blice chriſtiane credite vobis chriſtiani ipſi ꝛ miniſtri chri-
ſti cum ſua quiſqꝫ honoris prefatione nominandi. Iude-
os e ſinu cõuictu terris veſtris eijcere ꝓpter ſummas cõtu-
melias. probra: cõuitia. blaſphemias que iactant dicunt
faciuntqꝫ homines hi peſſimi ꝛ nequiſſimi in chriſtum
Ieſum dominum noſtrum ꝛ benedictam matrem eius
Mariam vt ſatis. a quibus ne audientibus etiam nobis
temperare poſſunt: que profecto a nobis ferẽda nõ ſunt
īmmo grauiter vindicanda. Si quis noſtrum rogo q̄ mo-
do ratione vtatur parentem ſuum ſm carnem principem
ſuum terrenum dehoneſtari audiat: ꝛ in eum ſiue preſen-
tem ſiue abſentem contumelias confert: an non eas iniu-
rias corpore. rebus. omni ſtudio ꝛ cura vltum eat. Nemo
ſecus faceret. quo magis que deo fiunt contumelie a nobꝫ
ferende non ſunt. quando ꝛ docuit nos dominus Ieſus
patrem ꝛ matrem relinquere ꝛ ſequi ſe. Scio autem ꝛ fa-
teor dominos eſſe nõnullos ꝛ ciuitates vbi ꝛ apud iudei
cum ſuis vſuris nequicijs ꝛ maleficijs verſantur: qui mallẽt
carere cohabitatione eorum tali preſertim. verum metu-
unt ne ſi ipſi eos non ferãt: diuertant ad loca vicina ꝛ ibi
(vt euenit interdum) recipiantur: vnde ſui homines ꝛ ſb-
diti maiore damno vſurarum: quibus ipſi in ſuo impio
modũ imponũt: affici poſſint. putant ẽ meliꝰ vt illos ha-
beant ꝛ teneant. ꝛ annua ab ijs tributa accipiãt in reipu-
blice vtilitatem conuertenda ꝛ erarium ampliandũ. qui-
bus (pace eorum dicere mihi liceat) minimus ego reſpon-
deo quod ꝛ per ſe norunt: ꝛ a doctis viris haud dubie
audiuerunt: non ſatis eos doctrinam chriſti ſequi: cum a-
it melius eſt tibi cum vno oculo introire in vitam eternã:
quam duos habentem oculos mitti in gehennam ignis.
ſi ergo iudeos expuleris. aut aut eorum ſcelera ꝛ fraudes
prohibueris ꝛ coercueris. (quod ſub hoc rerum ſtatu et
patientia tali difficile eſt) iuſtificaberis. nec em̄ non par-
ticeps eris criminũ ipſorum: ſi eos apud te ſeruas: ꝛ tue-
ris: cum permittis eorum nequicias non eſt iuſtificatus.

ſuper quo non alijs vtar argumentis (nihil enim opus eſt)
ſed me ad cuiuſq; conſcientiam refero. eius preſertim qui
talibus cōmouetur. nam ſi quis eſt qui nihil penſi habe/
at. dummodo temporalia iſta conſequatur bona poſtha/
bitis eternis que iuſticia pietate religione bonitate paran
tur (qualem chriſtianū neminem eſſe ſpero) is neq; ſuade
ri neq; rogari pt. q̄uis nōnūq̄ vbi ad ſe redit rcā rōc pulſet

Ⅽ In quinto capite continetur ad chriſti
anos omnes adhortatio aduerſum iude
os. peculiariter autem ad eos qui Joan
nis dicūtur nomine.

Omnes & ſinguli chriſtiani hij maxime qui dile/
cti pre ceteris illius domini Jeſu diſcipuli Joā
nis nomine diuino quodam munere in preſagi
um profecto bonum inſigniti eſtis. eius qui ſub
cruce Jeſu ſtans. matris eius factus eſt filius. frater Je/
ſu ipſius met ſaluatoris noſtri cooptatione. in cuius ſuc/
ceſſistis nomen & cōfraternitatem: accipite obſecro in cor
contemptus offenſiones. probra. contumelias. & blaſphe
mias. quas iudei quotidie ingerunt filij dei viui benedi
cte matri ſue regine celorum. Meminceritis teſtamenti qd
domin⁹ pater & frater veſter in ligno crucis pendēs nuncu
pauit. in quo inter cetera dixiſſet matri. Mulier ecce fili⁹
tuus. ad Joannē illi matrē cōmendans inquit. Ecce ma
ter tua. Et ex illa quidem die accepit eam diſcipulus in
ſuā. facite vt pios decet liberos. quoꝝ eſt primū parentes
amare & colere. Deinde ne aliunde illis iniurie inferantur
obſiſtere. poſtremum illatas vlciſci. quod ſi non fecerint
iure & merito abdicandi & exheredandi ſunt.

❡ Si qs āt nūc me interroget vt iudei ab his iiurijs ali/
quātiſp abducāt & coerceant. q: id via fieri poſſit. Rñderē
(vt puto nō abſurde) nō q̄ſi q̄ mihi vſurpare auſiz vt ali/
os doceā. aut ad id idoneū p̄ītē cū ip̄e inſci⁹ ſiz. ſʒ ſimplici
corde & zelo fidei p̄mot⁹ Cōferte nos ad loca q̄ iudei frequē

tes inhabitant. ⁊ erit dominus in medio veſtri. Audite re-
ctores locorum ⁊ primores populi illis reuerenter ſed ⁊ a-
perte exponite (non quaſi neſcijs eoꝝ que apud ſe agant
ſed pre varijs curis domi ⁊ foris ſingula nō aduertentib⁹
nec paucis quin potius pluribus. quo meli⁹ poſtulatio
veſtra excipiat̃ ⁊ efficatius exigat̃) quāta cōtumelia ⁊ nō
ferenda ꝑfidi iudei ꝑſequātur dn̄m ieſum matrē eius ꝟgi-
nem Mariā in nomē vitā religionē famā ſtatuas ⁊ ima-
gines eoꝝ quādo nil poſſunt amplius ſeuiendo. Eos o-
rate obſecrate vt in partibus ſibi ꝯmiſſis adſint iuuēt. vt
huic malo obuiam eatur idq; tollat̃ quauis ꝯmoda rōne
ſcʒ cuʒ apud ipſos ſit (in diſſimulare velint) auctoritas ⁊
poteſtas. Illi forta ſſe audita ꝟitate expoſitionis ⁊ intelle-
cta equitate poſtulationis veſtre rogabunt vos. qđ huic
malo remediū adhibebimus. nō petite in iudeos cedem
fieri niſi (quod illi pro iure ſuo facient in manifeſti crimis
reos. quēadmodū Moyſes ⁊ ceteri multi ſancti viri fece-
re ex priſcis ⁊ noſtris. ſed flagulitate in primis vt vetet̃ eis
vſura omnibus modis in cūctis negocijs eoꝝ ea extirpet̃
que ipſis mater ⁊ auctrix oīm malorum. populatrix chri-
ſtianorū. Deinde vt auferant̃ ab eis oēs libri rituū religi-
onum ſuꝑſtitionū legū cerimoniarū orōnum ⁊ huiōi reli-
cto eis tm̄ ſacro biblio. alij quidē libri harū rerū quos ha-
bent ſuperſtitione nequicia errore nugis ⁊ fabulis pleni
ſunt quos a puero ediſcūt vñ illis velut innata ē malicia.
¶ Tercio poſcetis vt ij ſub quoꝝ ditione iudei cōmoran-
tur cogant eos audire ſermones ⁊ conciones ſacerdotum
ex chriſtianis doctorū ꝙ̄ ſepiſſime. nō em̄ fieri quis it q̄n
talibet dura ceruice ſint. quin aliquādo cōmoueant̃. Qđ
ſi locoꝝ rectores ⁊ preſides reſpōderint (vt fieri poteſt) iu-
deos in ſuo ſtatu degere ⁊ quales ſunt relinq̄re eo volum⁹
deus reliquit eos nobis velut in ſpeculum ⁊ eccleſia ſan-
cta: quid preterea ad nos qui ſint. Ibi tum facile reſpon-
debitis ⁊ recte vt puto ſubijciens me ſemꝑ cum ſic loquor
ſcientie ⁊ auctoritati (vt par eſt) doctioꝝ ⁊ maioꝝ meorū.

Dedit nobis deus Moyſen ꝛ ꝓphetas dominus Jeſus ſeipm ꝛ apoſtolos ſuos in exemplum ꝓpoſuit eorum ver bis ꝛ doctrine attēdere in opa intueri velut ſpeculū ꝛ imitari iudeoꝝ cōſpectu nō meliores fieri poſſumus ſed contagione deteriores vt vna cōſpecta liuorē ſuum ſane communicat. Dicant iterū. tolerat eos eccl'a. ergo ꝛ nos. fatemur iura pmittere eos chriſtianis cohabitare mādebitis v ſuram aūt ꝛ blaſphemiā acerrime vetāt. Si iteꝝ illi Ad nos fortaſſe vt dicitis vicia hec corrigere ptinet verū acceptum a patribus morē non facile eſt immutare ꝛ nouā inducere normaꝫ in republica. nō abſurde reſpōdebitis: maioꝝ negligentiā ptendere inanis excuſatio eſt: ꝛ praua cōſuetudo corruptela eſt. De illi q p eam pdit aiam ſuā. Dauid pſalmo. xxxiij. inquit. Beatus eſt is apud quem non inuenerit dominus peccatum.

¶ Si tum illi nos ad poſtremū deſerāt quacūq3 occaſione vel cauſa depravati (vt fit) tum vt ingenui ꝛ fortes filij deo cuius eſt vindicta querimini: apud alios chriſtianos piū veſtrū ꝓpoſitum exponite aliquē fortaſſe commouebit de⁹: qui veſtris hortamētis nō deſit vt vel vi etiā pficiatur bonū quod dolis impedit. vt auferant a iudeis falſi coꝝ libri: Pecunia vſuraria nō in ꝓpriū queſtū quaſi preda ſed in elemoſynas ꝛ diuinū cultū cōuertēda reddantur chriſtianoꝝ pignora dominis agnitis ſine fenore paruuli ad religionē chriſtianā trahātur in ea inſtituant et educent. ſi maioris quiſq3 etatis ex ipſis chriſtiau⁹ fieri velit e is ſuſcipiatur benigne ꝛ foueat. qui nolit abijciat deſerat ſine omni humanitatis officio ꝛ ſolatio veluti canis ignau⁹ ſenex cadauerofus vt neceſſitate quadā inductus cupiat poſt quod ante renumerat. Di qdem cōditionata homīes ad bonū induci ad fidem trahi nō videtur eſſe iniquitas ſub correctione maioꝝ hoc dico. Nam et ſanctus impator Karolus magnus ob huiuſmodi multa pclara fecit facinora multas gētes ad fidem chriſti cōpulit ſine rephenſione. Nec3 hec q dicta ſunt: ſi in iude

os fiant erit hoc iniuriam facere aut vim iniuſtam. cum
ſint ipſi nõ liberi coꝛpoꝛe ⁊ rebus hoſtes notoꝛij chriſtia-
ne religionis ⁊ chriſtianoꝛũ vt ſupius oſtenſum eſt. Sic
agentes vt veri milites chriſti implebitis teſtamentũ eius
quod moꝛte ſua cõfirmauit in cruce facietiſq; nomini ve
ſtro ſatis q̃ chriſtiani appellamĩ inde autem qui Joannis
nomen habetis. q̃m eſt Joannes id in quo eſt gratia dei.
¶ Habetis iterum quod ⁊ alijs libellis attigi. quo modo
iudei aduerſus iuſticiam dei. naturalem eq̃tatem. fidẽ. ve
tus ⁊ nouum teſtamentum nitantur ⁊ agant. quare ſm le
ges ⁊ ſtatuta eoꝛũ ⁊ noſtra in eorum coꝛpoꝛa ⁊ res aia ad-
uertendũ eſt. puniendiq; veniant hic tempaliter. poſt hanc
vitam eterna etiã paſſuri toꝛmẽta niſi cõuertanť ad coꝛ.
¶ Sed roget adhuc curioſus foꝛtaſſe quiſquã: cur in ec-
cleſia chriſtiana habentur ⁊ tolerantur iudei. Ex vno ca
pite vt mihi videtur reſpondere licet. Nulla fides adeo cũ
noſtra concoꝛdat q̃ eorum. libꝛos habent Moyſi ⁊ ꝓphe
tarum quos ꝑ nos recipimus: in figuram religionis fidei
et ſacramentoꝛum noſtroꝝ atq; ita nobis teſtimoniũ per-
hibent. Expectant ipſi meſſiam venturꝫ: nos veniſſe ꝑdi-
camus: multũ refert: at nos ex ſuis eos libꝛis cõuincimꝰ
Jus naturale a diuino profectum lumĩe iudei agnoſcunt
et nos quod naturalibus conſtat preceptis. ſed pre animi
prauitate quid iubeat q̃d vetet nolũt: ſequũtur potius ad
inuentiones ſuas cõtemnentes litteras ſacras. quare meri-
to ferendi non eſſent: qui dei ⁊ nature veluti coniurati ho
ſtes ſunt: veritati ⁊ equitati bellum indixerunt. Ad reſi
ſtendum igitur pertinaci malicie eoꝛꝫ conſiliũ. opam. fa
cultates adhibere eſt obſequium fidele ⁊ gratum chriſto
ſic quidem decet mẽbra capiti ſeruire. Contra qui eis in
ſua malicia manentibus cõmodũ. auxilium. fauoꝛẽ pre
ſtant deteriores ipſis ſunt: pares inde qui rabidis iudeis
chriſtum dominum tradidit: paſſuri maioꝛa iudeis ſup-
plicia quo ſunt chriſto coniunctioꝛes mittendi in ignem
eternum. a quo nos cuſtodire ſua pietate dignetur pater

et filius ⁊ ſpiritus ſanctus.

¶ Concluſio huius libelli.

¶ Humiliter ſupplico quomodo in alijs opuſculis a me editis: ſi quid minus recte aut prouide in hoc libello perſcriptum quiſquam comperit benigne me in eo corrigat. ego quippe vt debeo catholice eccleſie que me perditum in ſinum ſuum miſericorditer ſuſcepit doctrine correctioni e mendationi obedienter quicq̄d poſſum ſꝫ me ſubmitto.

¶ Libellum hunc compoſuit ⁊ edidit Joannes pefferkorn ex iudeo factus chriſtianus. Anno a regeneratione ſua per ſacrum baptiſma quinto Impreſſus ē in Colonia agrippinenſi Per me Henricum de nuſſia habitantē in platea que vulgo vocatur vp dem Eygelſteyn Anno chriſti. M.ccccc.ix. Menſis Februarij.

Österreichische Nationalbibliothek
+Z164211507